Janne Liisanantti
Anestesiologian ja tehohoidon professori
Anestesiologia ja tehohoito, Oulun yliopisto
OYS, Leikkaus- ja anestesiakeskus
janne.liisanantti@pohde.fi

Sähköinen oppimisympäristö

– Lokikirjasta Moodle-oppimisympäristöön

Pohjoisella yhteistoiminta-alueella sähköinen Moodle-oppimisympäristö on korvannut erikoislääkärikoulutuksen seurannassa käytetyn paperisen lokikirjan. Oppimisympäristö kokoaa yhteen oppimistavoitteet, perehdytysmateriaalit ja ohjeet sekä EPA- ja DOPS-arviointimatriisit. Tavoitteena on laajentaa käyttöä myös keskussairaaloihin.

Vuodesta 2020 alkaen Oulun yliopistossa on erikoislääkärikoulutuksen tukena ollut Moodle-pohjainen oppimisympäristö. Paperisen lokikirjan painoksen loppuminen, ja tarve uudistaa lokikirjan ohella koko konseptia, johtivat sähköisen version käyttöönottoon. Koska yliopisto oli siirtymässä Optimasta Moodleen ja tukiresurssia oli saatavilla, demoversio päätettiin toteuttaa Moodle-pohjaisena.

Moodle

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) on yksi lukuisista sähköisistä oppimisympäristöistä. Se on alun perin australialainen ja perustuu avoimeen lähdekoodiin. Moodle-oppimisympäristö on laajasti käytössä suomalaisissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa, ja esimerkiksi kansallisessa MEDigi-hankkeessa käytettiin Moodle-pohjaa. Moodle mahdollistaa erilaisten verkkokurssien tuottamisen, sisältöjen jakamisen ja yhteydenpidon. Kurssille voi lisätä erilaisia aktiviteetteja ja testejä. Vastaavia ympäristöjä on myös muilla toimijoilla, kuten Googlen Classroom. Periaatteessa vastaavan ympäristön voisi rakentaa esimerkiksi Teams-pohjaiseksi. Opetushallitus on linjannut oppimisympäristöjen vaatimuksia, ja vaikka pääpaino on ollut peruskouluopetuksessa, nämä linjaukset ja perusvaatimukset ovat sovellettavissa myös erikoislääkärikoulutukseen. >>

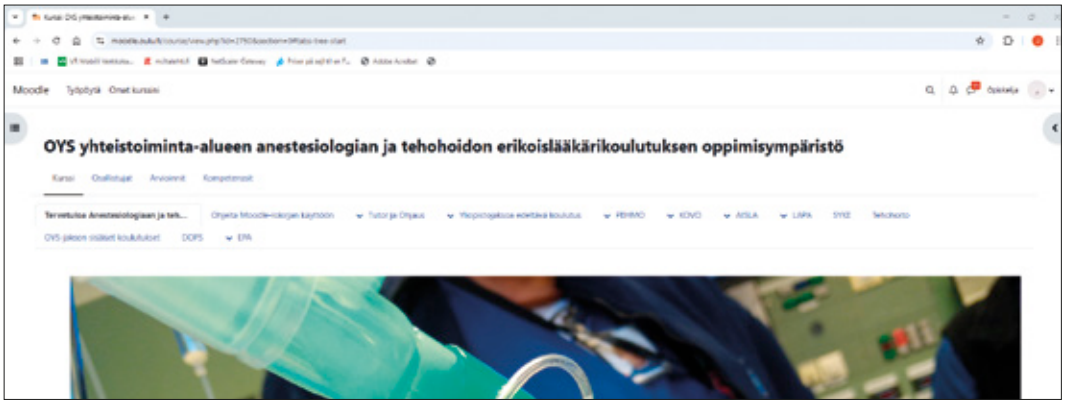

Kuva 1. Moodlen etusivu.

Sisältö

Oppimisympäristö on välilehtirakenteinen, ja välilehdet muodostavat tietyn kokonaisuuden. Rakenne palvelee lähinnä yliopistovaiheen koulutusta, mutta koska systeemi on helposti muokattavissa, mikään ei estä rakentamasta omaa välilehteä esimerkiksi alueen kullekin keskussairaalalle. Oulun yliopistollisessa sairaalassa erikoistumiskoulutus tapahtuu osaamisalueilla. Kullakin osaamisalueella on oma sivustonsa, johon on koottu oppimistavoitteet, kirjallisuutta ja ohjeita. Nämä sisällöt on tuotettu yhteistyössä osaamisalueiden vastuulääkäreiden ja kouluttajien kanssa.

Oma osionsa on DOPS-välilehti, jonne on kerätty arviointimatriisit kaikista EPA-arviointeihin liittyvistä DOPS-arvioinneista, mutta myös sellaisista, jotka on laadittu ainoastaan palveluntuottajan tarpeisiin. Myös EPA-arviointeja varten on tehty arviointimatriisit helpottamaan kouluttajien työtä. Oppimisympäristöön on kerätty linkitykset keskeisiin erikoislääkärikoulutuksen ohjeistuksiin. Lisäksi perehdytysmateriaali ja päivystysvalmiuteen liittyvät asiat on kerätty omalle välilehdelleen.

Moodle erikoistumisen tukena

Kun erikoistuva saa haussa erikoistumispaikan, hänet kirjataan Moodle-oppimisympäristön käyttäjäksi. Ensimmäisessä tapaamisessa oppiaineen vastuuhenkilön kanssa, joka usein tapahtuu etäyhteyksin, perehdytään oppimisympäristöön ja sen käyttöön.

OYS:n erikoistumisvaiheessa työskennellään osaamisalueilla, joita ovat KOVO (orto-traumankir-plast), PEHMO (gastro-uro-gyn-verisuonet), AISLA (aistinelimet ja lapset), TEHO sekä LAPA (anestesiavalvonta-APS-palliatiivinen). Kullekin osaamisalueelle on määritetty osaamistavoitteet, jotka on esitelty oppimisympäristössä. Periaatteena on, että siirtyessään uudelle osaamisalueelle erikoistuva käy tavoitekeskustelun, jossa perehdytään jakson tavoitteisiin suhteessa aiempaan kokemukseen. Jakson jälkeen erikoistuva käy kouluttajan kanssa keskustelun, jossa arvioidaan, onko tavoitteisiin päästy. Alkuvaiheessa keskustelut käytiin Word-dokumentein, jotka sitten ladattiin oppimisympäristöön palautteineen. Tätä on kehitetty käyttämällä Moodlen tarjoamia toiminnallisuuksia, kuten wikiä ja erilaisia check-lista-ratkaisuja.

Haasteina ovat oppimisympäristön rajoitettu käytettävyys ja hidas kehitys tarpeita vastaavaksi.

DOPS-työkalut ovat olleet tarjolla OYSissa jo ennen EPA-aikaa. Jo oppimisympäristön pilottivaiheessa näitä arviointimatriiseja oli useampia. Lapsipotilaiden DOPS-arvioinnit ovat olleet OYSissa käytössä palveluntuottajan tarpeisiin. DOPS-arviointien vastaanottamista varten käytössä on iPadeja, jotka on näppärä ottaa mukaan leikkaussaliin, ja joiden kautta tarvittavat merkinnät voi kirjata.

Moodle-ympäristöön on myös tehty EPA-arviointien tueksi arviointimatriisit. Kukin EPA löytyy omalta sivultaan, ja EPA-kuvauksen lisäksi kustakin EPA-arvioinnista on olemassa arviointitarkistuslista. Moodle ei kommunikoi ELSA-palvelun kanssa, mutta tehty arviointi tallentuu Moodleen ja voidaan sieltä siirtää ELSA-palveluun. Tämä on jossain määrin suoraviivaisempi tapa dokumentoida osaamisperustainen kehittyminen.

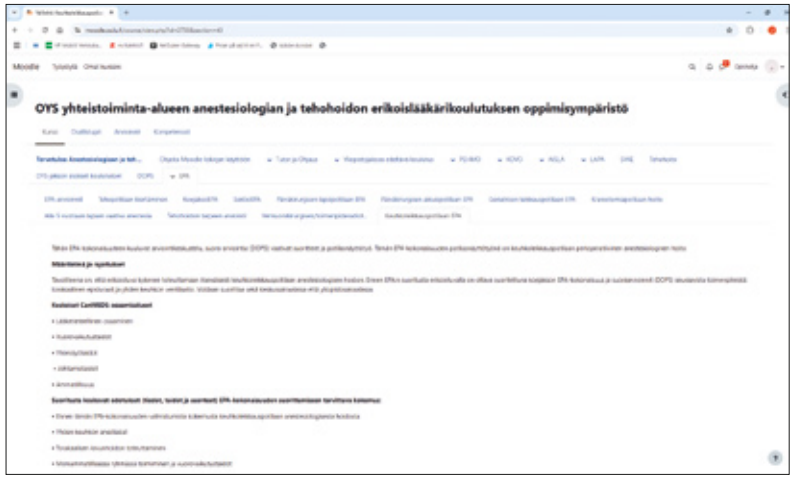

Kuva 2. Moodlen EPA-sivu.

Toiminnallisuuksia ja toimimattomuuksia

Merkittävin ongelma Moodle-ympäristössä on kurssimuoto. Kyseessä ei ole oppimisympäristö siinä mielessä, mitä se voisi olla. Opiskelijoita on helppo kirjata sisään ja valmistumisen jälkeen kirjata ulos. Valitettavasti Moodle mahdollistaa vain opiskelija- ja opettajaroolit. Opettajaroolissa pääsee näkemään koko kurssin kaikki suoritukset ja tapahtumat, mikä ei ole linjassa tietosuoja-asetusten kanssa. Tämä vaikeuttaa ympäristön

käyttöä ja erityisesti kehittämistä. Oikeuksien jakaminen niin, että esimerkiksi jonkun osaamisalueen koulutuksesta vastaava lääkäri omaisi opettajan oikeudet omalle sivulleen ja opiskelijan oikeudet muille alueille, on vielä ratkaisematta. Käytännössä kouluttajien tekemät kirjaukset on tehty niin, että erikoistuva kirjautuu Moodleen omilla tunnuksillaan ja kouluttaja tekee tarvittavat kirjaukset yhdessä erikoistuvan kanssa.

Merkittävä ongelma on myös se, että oppimisympäristö on jatkuvassa demovaiheessa. Kun yksi alue tai toiminnallisuus on saatu valmiiksi, se on jo päivityksen tarpeessa. Käytettävissä olevien resurssien puitteissa ylläpito ja kehittäminen tapahtuu vain oppiaineen vastuuhenkilön toimesta. Systemaattiseen kehitystyöhön ei ole ollut mahdollisuuksia. Koska ylläpitäjä ei ole alan syväosaaja, käyttäjiltä saatu palaute on kullanarvoista. Palaute on pääasiassa erilaisten virheiden korjaamista ja tulipalojen sammuttelua. Moodle oppimisympäristönä on tuttu lähinnä viime vuosina opiskelleille ja yliopistolla opetustehtävissä olleille. Tämä johtaa siihen, että palveluntuottajan puolella olevat, koulutuksesta vastaavat henkilöt eivät pysty innovoimaan ympäristön kehityksessä. Moodle-ympäristöön pystyy linkillä lisäämään yksittäisiä käyttäjiä, joilla ei ole Haka-, UFO- tai muita opiskelijatunnuksia, mutta linkkikäytäntö on osoittautunut hankalaksi. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja Oulun yliopiston käytännön mukaisesti OYSin lääkärit eivät ole Oulun yliopiston käyttäjätunnusten piirissä, joten Moodleen tutustuminenkaan ei ole helppoa.

Oppimisympäristön tulevaisuus

Alun perin oppimisympäristö rakennettiin väliaikaiseksi ratkaisuksi paperisen lokikirjan painoksen loputtua ja ELSA-järjestelmän saapumista odottaessa. ELSA-palvelun kehitys on vielä kesken. Tällä hetkellä se toimii hyvin suoritusten dokumentoimisessa sekä koulutusten ja palvelujen kirjaamisessa ja sopimusten hyväksymisessä. ELSA ei kuitenkaan mahdollista paikallisten asioiden huomioimista eikä makrotason tavoitteisiin pääsemistä erikoisalan sisällä. Tämän takia Moodle-oppimisympäristö on rinnakkaisena järjestelmänä käytössä pohjoisella yhteistoiminta-alueella toistaiseksi. Tarkoituksena on jatkossa tuoda enemmän palveluntuottajan sisältöjä, joista esimerkkinä on OYSin leikkaus- ja anestesiakeskuksen erikoistuvien lääkäreiden perehdytysmateriaalin päivittäminen luettavaksi.

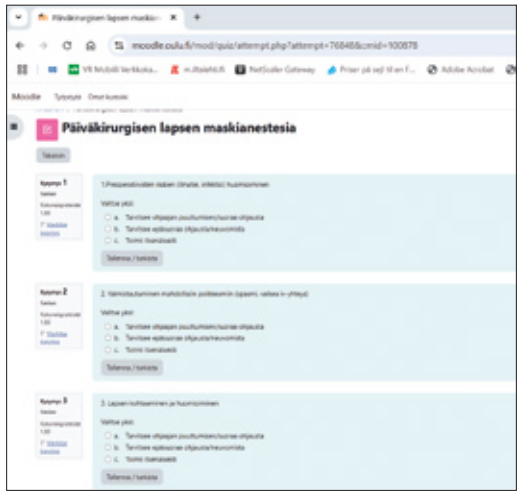

Kuva 3. Maskianestesia DOPS.

Toinen iso hanke on puudutuskurssin vieminen oppimisympäristöön. Tämänhetkinen puudutusmateriaali on Word-muodossa, kuten suurin osa muustakin hyvinvointialueen ohjeistuksesta. Digitaalisissa ympäristöissä tämä ei ole otollisin tapa toimia. Tavoitteena on, että parin vuoden sisällä kaikki ”paperimuotoinen” sisältö on muutettu kuluvan vuosituhannen alkupuolen standardeihin.

Visio

Jatkossa tavoitteena on saada ympäristö käyttöön laajemmin, niin että paikalliset tavoitteet, perehdytys ja muu materiaali olisivat käytettävissä myös alueen keskussairaaloissa. Edelleen tavoitteena on tuottaa kurssimaisia sisältöjä oppimisympäristöön. Puudutuskurssin lisäksi erilaisia kokonaisuuksia koskien ei-teknisiä taitoja tullaan lisäämään kurssimuodossa alustalle. Oppimisympäristö on ollut käytössä myös muutamilla erikoistuvilla, jotka eivät erikoistu Oulussa. Kunhan kerätään näitä kokemuksia, voisi harkita oppimisympäristön laajentamista myös muualla kuin Oulussa erikoistuville heidän niin halutessaan.

Erikoislääkärikoulutuksen näkökulmasta keskeistä olisi myös ajattelutavan muutos Pohjolassa: yliopistosairaalan pitäisi olla paikka, jossa opetetaan ja tutkitaan, eikä vain paikka, jossa leikataan neurokirurgiaa tai sydänkirurgiaa. Se, että kaikilla lääkäreillä olisi pääsy yliopiston tarjoamiin järjestelmiin helposti, auttaisi kehittämään myös Moodle-oppimisympäristöä paremmin koulutusta ja samalla toimintaa tukevaksi. ■